

**ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**
(за листопад – грудень 2023 р.)

Бюджетна політика

Звітний період характеризувався продовженням виконання поточних зобов'язань щодо фінансування витрат із забезпечення будівництва фортифікаційних споруд, підтримки освітян та окремих верств населення, здійснення заходів із гуманітарного розмінування тощо, а також початком роботи над формуванням нормативної бази виконання Державного бюджету України на 2024 рік.

Міністерство фінансів України поінформувало^{1,2,3} про стан виконання Державного бюджету України та місцевих бюджетів за 11 міс. 2023 р. За оперативною інформацією Казначейства, за цей період до державного бюджету надійшло 2397,3 млрд грн (у т.ч. до загального фонду – 1536,0 млрд грн). До загального фонду місцевих бюджетів, без урахування міжбюджетних трансфертів, надійшло 407,3 млрд грн (+15% до відповідного періоду 2022 р.). Касові видатки державного бюджету склали 3451,8 млрд грн (у т.ч. загального фонду – 2632,3 млрд грн, або 93,0 % від розпису звітного періоду). Для порівняння: у січні-листопаді 2022 р. доходи державного бюджету становили 1477,3 млрд грн, а видатки – 2293,6 млрд грн.

При цьому, Державний бюджет України за 11 міс. 2023 р. було виконано з дефіцитом у сумі 1045,1 млрд грн (дефіцит загального фонду державного бюджету склав 1085,6 млрд грн при запланованому дефіциті за цей період у сумі 1713,2 млрд грн).

В першу чергу кошти державного бюджету спрямовувалися до сфери безпеки та оборони держави. Зокрема, частка видатків, спрямованих до сфери оборони, сягнула 51,7 %, громадського порядку, безпеки та судової влади - 13,8 % від загального обсягу бюджетних видатків.

Пріоритетним напрямом видатків залишається соціальна сфера (частка у видатках складає 12,1 %). За 11 міс. 2023 р. із державного бюджету на соціальні виплати було спрямовано 407,9 млрд грн, у т.ч.: 249,2 млрд грн на забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду; 93,8 млрд грн на соціальний захист громадян,

¹ У листопаді до загального фонду держбюджету надійшло 121,7 млрд гривень. URL:

https://mof.gov.ua/uk/news/u_listopadi_do_zagalnogo_fondu_derzhbiudzhetu_nadiishlo_1217_mlrld_griven-4322

² «На сьогодні надходження до місцевих бюджетів збільшились на 15 % порівняно з аналогічним періодом 2022 року», – Денис Улютін. URL:

https://mof.gov.ua/uk/news/na_sogodni_nadkhodzhenia_do_mistsevikh_biudzhativ_zbilshilis_na_15_porivniano_z_analogichnim_periodom_2022_roku_denis_uliutin-4327

³ Мінфін у листопаді забезпечив перерахування з держбюджету 10,3 млрд грн трансфертів до місцевих бюджетів. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_u_listopadi_zabezpechiv_pererakhuvannia_z_derzhbiudzhetu_103_mlrld_grn_transfertiv_do_mistsevikh_biudzhativ-4328

які потрапили у складні життєві обставини; 39,8 млрд грн на підтримку малозабезпечених сімей та надання пільг і житлових субсидій громадянам; 22,2 млрд грн на соціальний захист дітей та сім'ї; 2,7 млрд грн на соціальний захист осіб з інвалідністю; 0,2 млрд грн на оздоровлення і відпочинок дітей, які потребують особливої уваги⁴.

Виконання загальнодержавних функцій – четвертий за обсягом напрям видатків державного бюджету (7,7 %). Однак, переважну частку в ньому складають видатки з обслуговування державного боргу та виплати за державними деривативами (майже 84,7%). (Див. Рис. 1).

Міжбюджетних трансфертів перераховано з державного бюджету до місцевих бюджетів майже 166 млрд грн (частка – 4,8 %).

Капітальні видатки державного бюджету сягнули майже 160 млрд грн (їх частка склала 4,6 %), а місцевих - 187 млрд грн (майже 26 %).

Залишки коштів на рахунках місцевих бюджетів та бюджетних установ за загальним і спеціальним фондами станом на 01.12.2023 склали 182,3 млрд гривень.

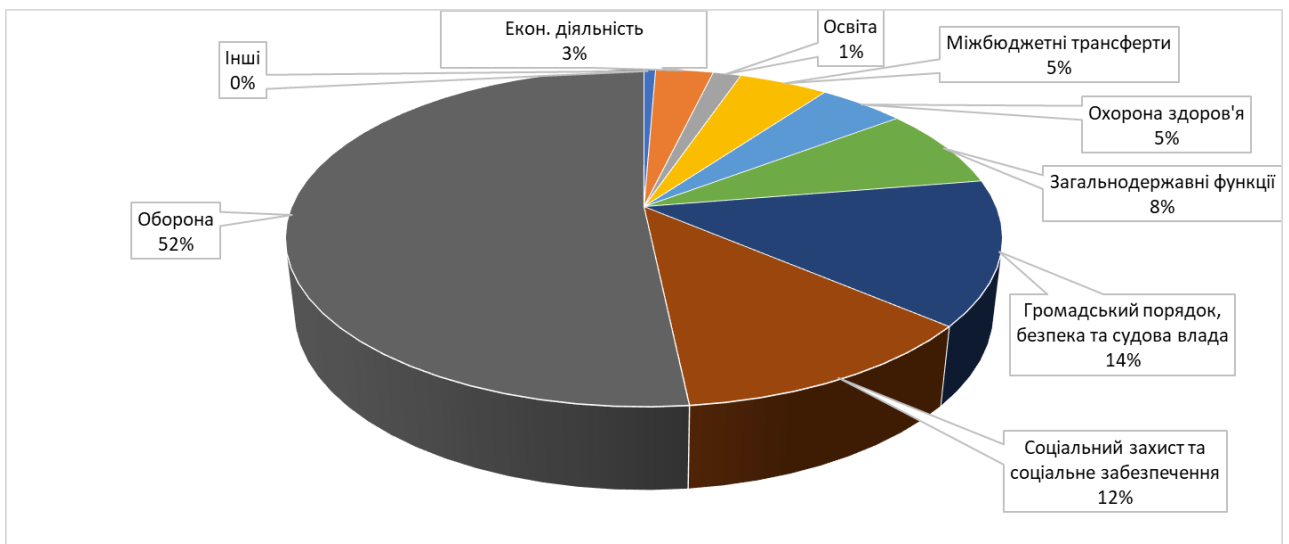

Рис. 1. Видатки Державного бюджету України за 11 міс. 2023 р. (за функціональною класифікацією видатків), %

Джерело: Казначейство

Розпочато роботу над формуванням нормативної бази виконання Державного бюджету України на 2024 рік. Мінфін поінформував⁵, що на засіданні Кабінету Міністрів України 15.12.2023 затверджено протокольне рішення «Про порядки використання коштів Державного бюджету України у 2024 році». Ним визначено переліки бюджетних програм, за якими необхідно у 2024 р. вперше розробити та затвердити порядки використання коштів державного бюджету (28 бюджетних програм), та внести зміни до діючих порядків використання коштів державного бюджету (42 програми). Вказані переліки щороку затверджуються

⁴ Мінфін: З початку року на соцвиплати було спрямовано 408 млрд грн. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_z_pochatku_roku_na_sotsviplati_bulo_spryamovano_408_mlrld_griven-4340

⁵ Уряд затвердив переліки бюджетних програм для ефективного використання коштів у 2024 році. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/uriad_zatverdiv_pereliki_biudzhethnikh_program_dlia_efektivnogo_vikoristannia_koshtiv_u_2024_rotsi-4342

Кабінетом Міністрів України та визначають строки й відповідальних виконавців за підготовку відповідних рішень Уряду, тобто упорядковують роботу головних розпорядників бюджетних коштів та сприяють формуванню нормативної бази для належного виконання Державного бюджету України на відповідний рік.

Продовжено роботу щодо забезпечення відбудови пошкоджених житлових та нежитлових об'єктів та підтримки місцевих бюджетів, зокрема:

розподілено частину гранту Мультидонорського трастового фонду підтримки, відновлення, відбудови та реформування України на реалізацію проекту «Ремонт житла для відновлення прав і можливостей людей (НОРЕ)»⁶. Кошти у сумі 168,75 млн грн виділено Мінвідновлення для надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам для розроблення проектної документації для частково пошкоджених внаслідок збройної агресії Російської Федерації багатоквартирних будинків (150 млн грн) та для забезпечення управління вказаним проектом (18,75 млн грн) (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2023 р. № 1132-р);

уточнено перелік проектів (об'єктів, заходів), які фінансуються за рахунок коштів фонду ліквідації наслідків збройної агресії. Зокрема, змінами до постанови Кабінету Міністрів України від 25 липня 2023 р. № 770 «Про виділення коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії» переглянуто і уточнено перелік проектів (об'єктів, заходів) та обсяги їх фінансування на загальну суму 5,6 млрд грн (постанова Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2023 р. №1277).

Прийнято рішення про передачу коштів з рахунка для фінансування заходів гуманітарного розмінування, відкритого Міністерству економіки в Національному банку. Зокрема, виділено (розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2023 р. № 1096-р):

для закупівлі піротехнічної машини важкого типу — спеціального транспортного засобу, який конструюється на базі вантажного автомобіля підвищеної прохідності та призначений для транспортування спеціального майна і спорядження - 17 млрд грн Міністерству внутрішніх справ (для Державної служби з надзвичайних ситуацій) на бюджетну програму «Забезпечення діяльності сил цивільного захисту»;

для доукомплектування технічними засобами сформованих піротехнічних підрозділів, які готові приступити до виконання завдань з гуманітарного розмінування – 18,62 млрд грн Міністерству оборони (для Адміністрації Державної спеціальної служби транспорту) на бюджетну програму «Забезпечення діяльності Державної спеціальної служби транспорту».

Надано можливість підтримувати військові частини за рахунок добровільних внесків (благодійних пожертв) на підтримку України «UNITED24». Зокрема, змінами до постанови Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. № 472 «Деякі питання використання коштів, що надходять на рахунки для залучення добровільних внесків (благодійних пожертв) на підтримку України» дозволено за погодженням з Міноборони відповідні кошти із спеціального рахунка для збору коштів на підтримку Збройних Сил перераховувати військовим частинам

⁶ Грантова угода Мультидонорського трастового фонду підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (Проект «Ремонт житла для відновлення прав і можливостей людей (НОРЕ)») між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку і Міжнародною асоціацією розвитку (що діють як адміністратор Мультидонорського трастового фонду підтримки, відновлення, відбудови та реформування України), вчиненою 05 вересня 2023 р.

Збройних Сил, інших військових формувань, підрозділи яких ведуть воєнні (бойові) дії на лінії бойового зіткнення, у розмірі, що не перевищує 10 млн грн на рік для однієї військової частини (постанова Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2023 р. №1249). Це дасть можливість військовим частинам оперативно забезпечувати власні потреби.

Здійснюється робота щодо забезпечення фінансування низки невідкладних заходів, спрямованих на будівництво фортифікаційних споруд, підтримку населення та відшкодування витрат суб'єктів господарювання. З цією метою прийнято рішення про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету:

для покриття витрат за травень-липень 2023 р. об'єктів державної, комунальної та приватної власності у будівлях (приміщеннях) яких у період воєнного стану на безоплатній основі розміщувалися внутрішньо переміщені особи – 60,98 млн грн, у т.ч. підприємствам, установам і закладам державної форми власності, які належать до сфери їх управління (крім державних закладів освіти) – 9,7 млн грн; Мінреінтеграції для надання додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію комунальним закладам, державним закладам освіти, що передані на фінансування з місцевих бюджетів, та закладам спільної власності територіальних громад області та району, що перебувають в управлінні обласних та районних рад – 49,28 млн грн; обласним державним адміністраціям для надання компенсації приватним закладам (крім приватних закладів освіти) – 1,98 млн грн (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2023 р. № 1039-р);

для здійснення заходів, пов'язаних з проведенням робіт з розмінування та фортифікації – 788,8 млн грн Міністерству оборони (для Адміністрації Державної спеціальної служби транспорту); 12,5 млн грн Дніпропетровській обласній державній адміністрації (для Дніпропетровської обласної військової адміністрації); 31,7 млн грн Запорізькій обласній державній адміністрації (для Запорізької обласної військової адміністрації); (розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2023 р. № 1045-р, 05 грудня 2023 р. № 1114-р та 07 грудня 2023 р. №1121-р);

для надання державної грошової допомоги особам, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членам їх сімей – 180,7 млн грн Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій (розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2023 р. №1044-р).

Національний інститут стратегічних досліджень
Грудень 2023 року